

י"ט בכסלו

לגלות את האור הפנימי

צעירי-אגודת-חב"ד - המרכז (ע"ר)

כשהלבבות מתעוררים

כבכל שנה מתכנסים ברחבי הארץ והעולם רבבות אלפי ישראל לחוג בצוותא את חג הגאולה י"ט-כ' בכסלו, הימים שבהם שוחרר רבי שניאור-זלמן מלאדי, מייסד חסידות חב"ד, ממאסרו ברוסיה הצארית, בשנת תקנ"ט (1798). שוב ושוב יסבו יחדיו חסידים ואנשי מעשה, לצד מבקשי ה' מכל חוג ועדה, כדי להעלות את פרשת המאסר והגאולה ולעורר את הלבבות להתחזקות בלימוד החסידות ובדרכי החסידות.

מסופר, שלאחר שחרורו של בעל התניא היו חסידים שביקשו לכתוב 'מגילת י"ט כסלו', ושאלו על כך את פי הרבי. בעל התניא לא הרשה לעשות את הדבר ואמר: "זה היום יוקבע למועד תמידי בישראל, אשר בו יתגדל ויתקדש שמייהרבה ויתעוררו אלפי לבבות בישראל בתשובה ועבודה שבלב, כי המעשה שבלב, כי המעשה (סיפור המעשה) חקוקה בלב ישראל דלעילא וכתובה בלב ישראל דלתתא".

כלומר, סיפור הגאולה אינו צריך להיות כתוב, מכיוון שהוא דבר חי ונצחי. הרבי ניבא אז, כי יום זה ייקבע "למועד תמידי בישראל". ואכן, מאות אלפי ההתוועדויות של חג-הגאולה שמתקיימות ביום זה בכל מרחבי תבל מדי שנה בשנה - הן עדות חיה להתגשמות דבריו הקדושים.

ראש-השנה לחסידות

באחת מאגרותיו של כ"ק אדמו"ר הרש"ב (רבי שלום-דובער) מליובאוויטש, הוא מננה את י"ט בכסלו 'ראש-השנה לחסידות'. שכן, כשם שבראש-השנה ניתנת החיות לכל השנה, כך בי"ט בכסלו נפתחים במרום אוצרות השפע והברכה של פנימיות התורה, וכל אחד ואחד מישראל יכול לשאוב כוחות חדשים ללימוד החסידות ולהליכה בדרכיה.

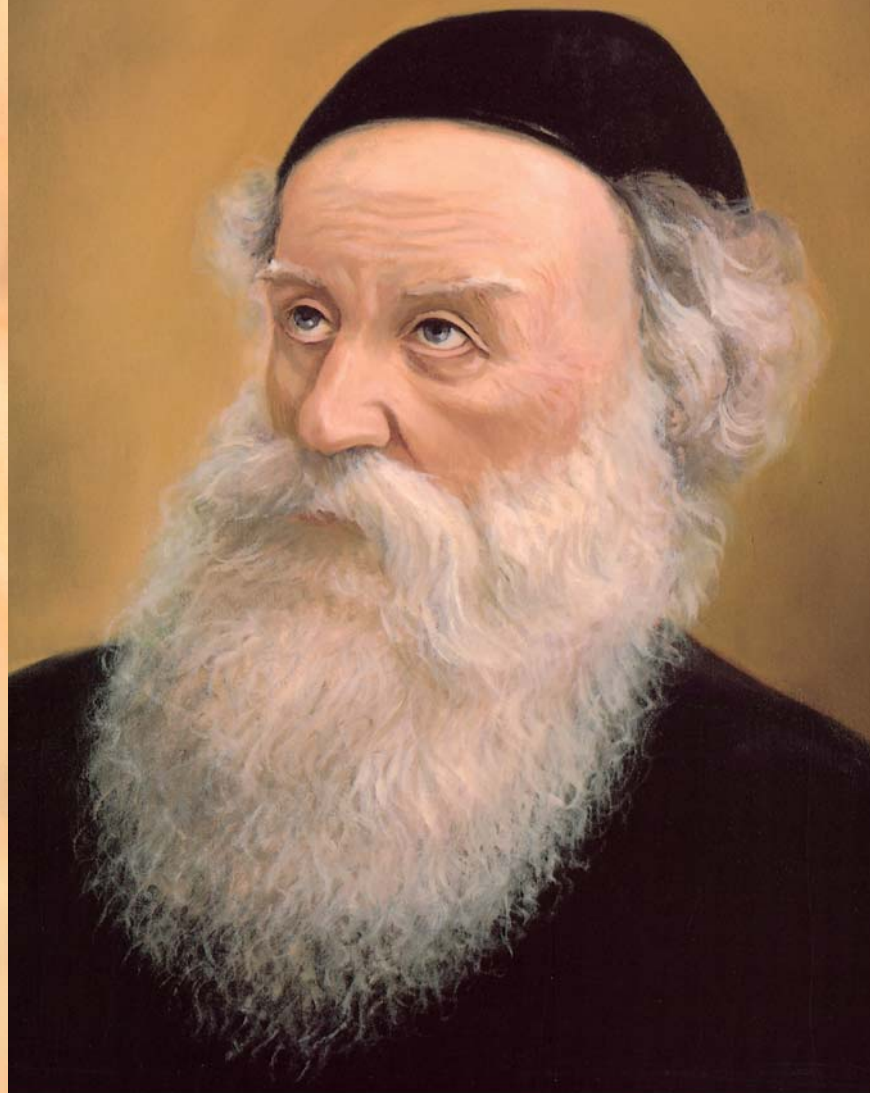
חג הגאולה מזכיר לנו, כי החסידות היא התגלות של חלק נשגב בתורה, כהנחה לביאת משיח-צדקנו. כשם שבאה שעה שבה נתגלו המשנה והגמרא וספרי הראשונים וקבלת האר"י ז"ל - כך הגיע זמן, שבו החל להתנוצץ אורו של משיח, ובו ניתנה לנו האפשרות לטעום ממכמניה של פנימיות התורה, שתתגלה במלואה בתורתו של משיח.

החסידות נועדה לכל יהודי ויהודי, לפשוטי-עם ולגאוני-עולם, לתלמידי-חכמים ולאנשי-עמל. היא מחיה את הנשמה; מרווה את הדעת בהבנה מעמיקה בגדולת הבורא, ובעומק משמעותן של התורה ומצוותיה; מפיחה שמחה והתלהבות בעבודת הבורא; היא החיות הפנימית בחיי היהדות.

על-כן נתברך כולנו, כמנהג חסידים:

"חג שמח! לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תיכתבו ותחתמו!"

המגיד ממוזריטש אמר לרבנו הזקן, בעל התניא: תסבול ייסורים עצומים, ייסורי גוף ונפש. אך אם תחזק להבליג עליהם, תצליח בדרך הקודש לדורותיך, עד ביאת משיח-צדקנו.

מאסר באישון ליל

החיצים העיקריים כונו לעבר רבי שניאור-זלמן, שהיה מנהיג כללי של החסידות בליטא וברוסיה, והיה נערץ על המוני בני-תורה

מרכבה שחורה, מטילת-אימה, כזאת שנועדה להובלת מורדים במלכות, עשתה את דרכה בשכנת הליל ברחובותיה של העיירה ליאוזנה (שברוסיה הלבנה). במקביל נעה פלוגת שוטרים מזויזנים, בראשות קצין בכיר, אל אחד מבתי העיירה. חיש-מהר הקיפו השוטרים את הבית. הקצין הבכיר הודיע לרבי שניאור-זלמן מלאדי – בעל ה'תניא' וה'שולחן-ערוך', מייסד חסידות חב"ד ומנהיג כללי של החסידות ברוסיה ובליטא – כי הוא עצור בפקודת הצאר הרוסי. הרבי נצטווה להיכנס אל המרכבה ותחת משמר כבד חלפה המרכבה בשנית ברחובות העיירה ויצאה לעבר עיר-הבירה, פטרבורג.

כך החל מאסרו המפורסם של רבי שניאור-זלמן מלאדי. זה קרה בליל אסרו-חג של

שמחת-תורה בשנת תקנ"ט (1798). השיטה שבה התבצע המאסר, ובייחוד בואה של המרכבה השחורה, לא הותירו ספיקות בדבר חומרת הסכנה שבה היה הרבי שרוי.

מחלוקת והלשנה

אלה היו ימי הדור השלישי של החסידות. באותה תקופה כבר הייתה התנועה החסידית מבוססת למדי. מרכזי חסידות פרחו ופעלו כמעט בכל עיר ועיירה. ערים ואף מחוזות שלמים נסחפו לגמרי אל תוך ההוויה החסידית. רוח חדשה של שמחה וחיות בעבודת-ה' החלה לפעם בשכבות רחבות של העם היהודי במזרח אירופה.

הצלחתה זו של החסידות גרמה להתלהטות מחודשת של המחלוקת שפרצה בשחר ימיה של התנועה החסידית. הולכי-רכיל ומחרחרי-ריב הוציאו את דיבת החסידים רעה, והעלילו עליהם עלילות שקר, כאילו סטו מדרכי התורה.

החיצים העיקריים כונו לעבר רבי שניאור-זלמן, שהיה מנהיג כללי של החסידות בליטא וברוסיה, ובזכות גדולתו הענקית הן בנגלה והן בנסתר היה נערץ אף על בני-תורה בליטא, שנהרו אחריו בהמוניהם.

בראותם שבדרכים הגילות לא יצליחו לבלום את התנועה המתרחבת, החליטו קיצונים במחנה ה'מתנגדים' לנקוט בצעד נפשע של הלשנה לשלטונות. הם ניצלו את העובדה שהרבי היה מקבץ כספים לשם החזקת היישוב היהודי בארץ-ישראל, והלשינו עליו כי הוא שולח את הכסף לשלטון

מעין החסידות יצא מ"מאסרו"

בשעה שישב רבי שניאור-זלמן בבית-הסוהר נגלו אליו הבעש"ט והמגיד ממזריטש.

שאלם רבנו: "מה פשעי ומה חטאתי? מה תובעים ממני?"

אמרו לו: "נתחזק עליך הקטרוג בשמים, על שיטחך לגלות דברי חסידות בריבוי".

שאלם הרבי: "ומה עלי לעשות כשצא מהכלא - האם אפסיק מלומר חסידות?"

השיבו לו: "מכיוון שהתחלת אל תפסיק, ולהפך, לאחר שתשתחרר אמור יותר חסידות".

וכך היה. לאחר שחרורו החל רבנו הזקן לבאר חסידות בהרחבה. הוא הוסיף בזמני אמירת החסידות וגם מאמרו היו ארוכים יותר, מוסברים יותר ומונונים גם לאנשים פשוטים. אז החל להתחולל באספת "לכשיפוצו מעיניו ותיך חוצה".

והתפעלו עמוקות מדבריו ומאישיותו. לאחר שכל ההלשנות נחקרו ונמצאו כוזבות, שוחרר.

הרבי ישב במאסר חמישים ושלושה ימים, בדיוק כמניין נ"ג הפרקים של ספר ה'תניא' שחיבר. ביום י"ט בכסלו בשעת המנחה שוחרר מבית-הכלא, אך בטעות הוכנס לביתו של 'מתנגד' שבמשך שלוש שעות עינהו בדבריו, עד שהחסידים מצאוהו שם בליל כ' כסלו.

אולם מיד עם צאתו לחירות כתב הרבי איגרת הנפתחת במילים "קטונתי מכל החסידים", ובה הוא מזדהר את חסידיו שלא להפוך את השחרור לחגיגת ניצחון על ה'מתנגדים', אלא להפך, "להשפיל רוחם וליבם", מתוך תקווה ש"אולי ייתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים לפנים".

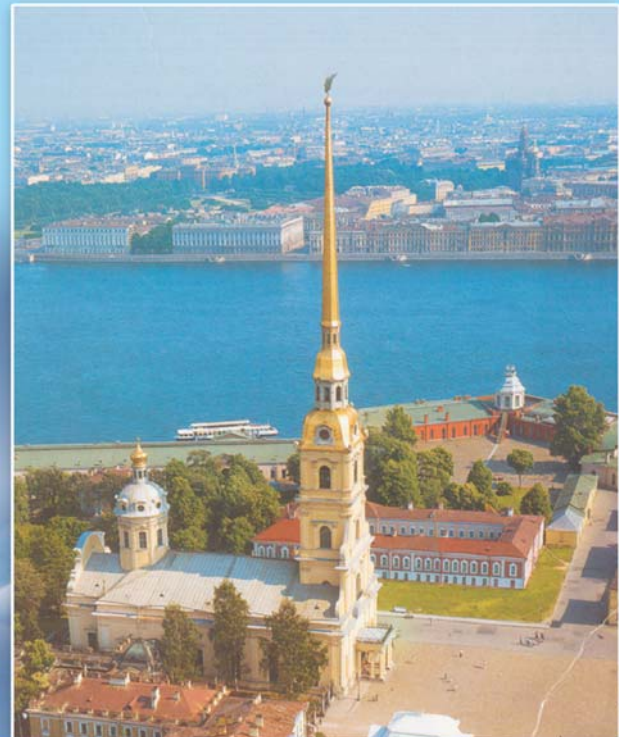
שני הימים הללו, י"ט-כ' בכסלו, נקבעו לימי הג-הגאולה לדור-דורות. הג זה נחוג מדי שנה בשמחה רבה ובהתוועדויות חסידים, מתוך קבלת החלטות טובות להתחזקות בלימוד החסידות ובהליכה בדרכיה.

הטורקי (שנלחם באותם ימים ברוסיה). לזה נוספו עוד הלשנות, שעסקו גם בצד האידיאולוגי של השיטה החסידית. כוונתם של המלשינים הייתה לחסל חס-ושלום את הרבי, ובכך להניף את הכורת על תנועת החסידות כולה.

להסביר חסידות לחוקרים מגושמים

הרבי נלקח לעיר-הבירה פטרבורג ונכלא בבית-הסוהר מטיל-האימה "מבצר פטרופלבובסק". הוא נחקר ארוכות על כל הטענות וההלשנות שטפלו עליו. לאחר מכן סיפר, כי הדבר הקשה ביותר היו השאלות על מהותה של החסידות, שאילצוהו לתרגם את המושגים המופשטים והעמוקים של תורת החסידות לביטויים ולמושגים חומרניים, כדי שמוחם המגושם של החוקרים יבין זאת.

במהלך החקירה הצליח הרבי להרשים את חוקריו בגודלו ובטוהר-לבבו. חיש-מהר נפוצה בחוגי השלטון השמועה, כי רבי שניאור זלמן הוא איש פלאי וחכם עצום, שיד לו בכל החכמות. בעקבות השמועה באו לכלאו אישי-ממשלה בכירים לשוחח עמו

רבי מרדכי-יוסף מאזוביץ אמר: הרבי מעמיד את הסולם, אולם לטפס בשלבים - זאת חייבים החסידים לעשות בכוח עצמם.

תיק החקירה נחשף

אחרי מאתיים שנה

קרוב למאתיים שנה היה המידע על פרשת המאסר והגאולה שאוב בעיקר ממסורות שנשמרו בקרב החסידים או שהועברו מדור לדור בבית נשיאי החסידות. בשנים האחרונות נוצרה לראשונה אפשרות להציץ במסמכים המקוריים של הפרשה.

קריסת המשטר הקומוניסטי אפשרה גישה למסמכים שהיו חסויים מאות שנים. אחד הארכיונים שנחשפו הוא של הגנרל-פרוקורור' (מקביל בערך לתובע הכללי) ברוסיה הצארית. שם נמצאו בשלמותם תיקי החקירה של שני מאסריו של בעל ה'תניא' (הראשון בתק"ט-ט' 1798, שממנו שוחרר ב"ט בכסלו, והשני שנתיים אחר-כך, שממנו שוחרר בימי התנוכה).

תעודות מקוריות

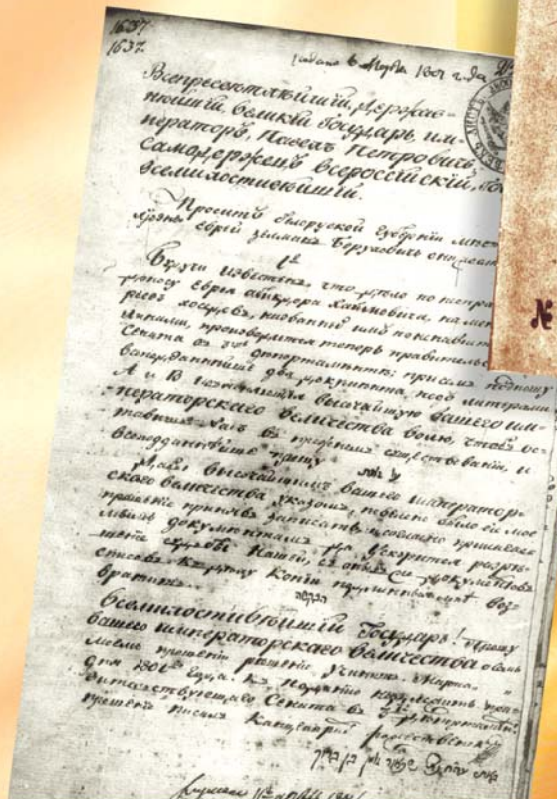
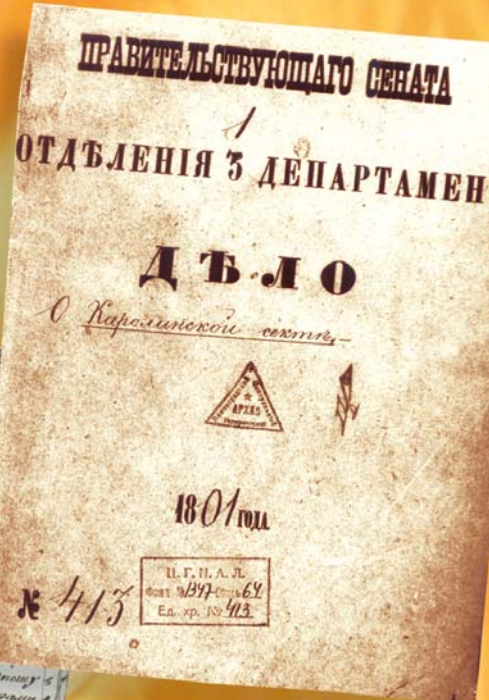
החומר האותנטי שנתגלה מבסס להפליא את המסורת החסידי על פרשת המאסר והגאולה. מדהים ההיכוח עד כמה מדויקים הפרטים שנשמרו בפי החסידים, על-אף העדר תעודות ומסמכים מקוריים.

בתיקים שמורים מכתבי-ההלשנה המקוריים, חוות-הדעת של פקידי השלטון, הוראות הצאר, דו"חות החקירה, וכמו-כן תשובות על שאלות החוקרים שכתב הרבי בכתב-ידו. כל זה יצא לאור בשנים האחרונות ('כרם-חב"ד', שני כרכים, בהוצאת מכון 'אהלי-שם' כפר-חב"ד).

הלשנה ותוצאותיה

המאסר בא בעקבות הלשנה, התומה על-ידי הירש בן-דוד. הכותב מאשים את הרבי בגיבוש חבורות של "צעירים יהודים פורקי-עול", ובסיוע למהפכה הצרפתית. עטו מהלק לחסידים תארי-גנאי ביד נדיבה: גנבים, לוקחי שוחד, מנהלים חיי תענוגות, ועוד. על מידת דתיותו של המלשין תעיד העובדה, שאחד ממכתביו נכתב ב-10 במאי 1798, שחל אז בחג-השבועות או לביל יומו השני של החג! (כתב-ההלשנה שגרם למאסר השני נכתב על-ידי אביגדור בן-חיים מפניסק, אף הוא אישיות מפוקפקת).

מכל גיבוש העלילות, הטריד את הצאר הרוסי עניין אחד: החשד לתמיכה בצרפתים. הצאר כתב על התיק: "אם יתברר שיתפו איזו פעולה בהתקוממות כלשהי, אזיי מאלה לשלוח אלי מיד".

החומר האותנטי
שנתגלה מבסס
להפליא את המסורת
החסידית על פרשת
המאסר והגאולה

האיש לבוש הבגדים המשוונים

"משקר אתה", הפטיר לעברו השר, והמשיך בדרכו. ר' ישראל הבין שיש דברים בגו. לאחר התייעצות עם זקני החסידים הוחלט כי יגלה את שמו האמיתי

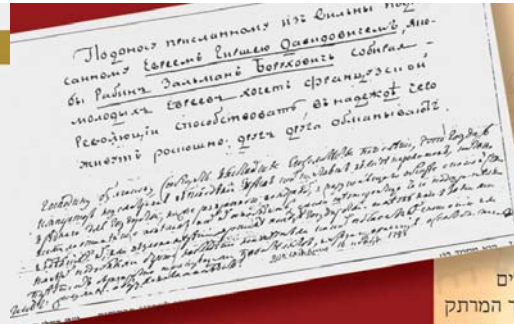
המרכבה השחורה כבר המתינה בחוץ. בתוך הבית, המוקף חיילים מזויינים, עשה רבי שניאור-זלמן מלאדי, בעל ה'תניא', את הכנותיו האחרונות לקראת מאסרו. ר' ישראל קאזיק, גיסו של הרבי, הצליח להחליף עמו כמה מילים. "מה לעשות?", שאל בדאגה.

"סעמיד לפטרבורג", ענה הרבי, "אבל מיד".

ר' ישראל לא התעכב אפילו כדי להחליף את בגדיו המשוונים, הבלתי-מקובלים בעיר הבורה. גם העובדה שתעודותיו האישיים נשארו בביתו, בעיר באבינוביץ', לא עיכבה בעדו, אף שהתנועה ברחבי המדינה בלא מסמכים הייתה מסוכנת. הוא 'שאל' מאחד החסידים את תעודותיו ואימץ לזוהת אחרת.

המרכבה השחורה יצאה לדרך, ופני החסידים נפלו. המצב היה רציני מאוד. הרבי הובל אל בית-הסוהר, והחסידים לא הצליחו להציל אפילו פירור מידע על גורלו. האווירה הייתה קשה. איש לא ידע היכן הוא נמצא ומה שלומו.

ביתיים נחקר הרבי ארוכות. שאלות רבות הוטחו בפניו, אך הוא הצליח להשיב על כולן תשובות בהירות ומשכנות, ולהרשים את חוקריו בגודל אישיותו ובטוהר-כפיו.

פקודת הצאר הרוסי לשחרור הרבי וחסידיו, מיום 16 בנובמבר 1798 (י"ט בכסלו תקנ"ט):
 "להודיע לאדון בולגאקוב את הצו העליון של הור מלכות, שהקיסר לא מצא בהתנהגות היהודים... שום דבר מזיק, ולא שום שחיתות או דבר אחר המפר את השלוה הכללית, וציווה לשחרר את כולם".

רבנו הזקן אמר: "מי שישמח בשמחתו (=שמחת גאולה י"ט כסלו) - אוציאנו מן המוצר אל המרחב".

עדות של הרבי

בהמשך מופיעים התכתובות ופרטי החקירה וכן הוראת הזיכוי מטעם הצאר. משעשעת למדי היא סקירת 'מומחה' על מהותם של החסידים (המכונים כאן 'קרלינים'). אך המסמך המרתק מכולם הוא עדות בלשון-הקודש, בת 23 סעיפים, בכתב-ידו של הרבי, ובה תשובות לשאלות שנשאל.

בעדותו מסביר הרבי מהי החסידות, מהו תפקידו של רבי, את מהות משלוחי הכספים לאחזקת הישוב בארץ-ישראל, ועוד. מרגשים דבריו שנכתבים בנימה אישית: "נפלה עלי קינאה ושנאת-חינם בלב מקצת אנשים קנאים... ולא ידעתי מה פשעי ומה חטאתי... גם אין לי שום נחת מהנוסעים אליי, כי אין נותנים לי אפילו פרוטה אחת... אך מה יש לי לעשות, שכך חובה עליי על-פי דתנו, שכל היודע מחוייב ללמד למי שאינו יודע"

רבי או לא רבי

כאשר באו אנשי המשטרה הרוסית לאסור את רבי שניאור-זלמן מלאדי, בחול-המועד סוכות בשנת תקנ"ט, ביקש הרבי להרהר בדבר ויצא פן הבית מבעד הדלת האחורית, כשהוא שוקל בדעתו מה לעשות.
 מפקד קבוצת החיילים שבאה לאסרו הבין את המצב העדין, והחליט להמתין עד אחרי החג. ואמנם, החיילים שבו באסרו חג, למחרת-שמחת-תורה, ואז הסכים הרבי ללכת עמם.
 מסופר שהרבי התייעץ באחד מגדולי חסידיו, ר' שמואל מונק'ס (שהיה ידוע בחכמתו ובשינונותו), אם להסכים להיאסר. השיב החסיד:
 "ממה-נמשך - אם 'רבי' אתם, לא יקרה לכם מאומה; ואם אינכם 'רבי' - באיזו רשות נטלתם מעשרות אלפי-יהודים את תענוגות העולם-הזה?"...

מצוות בדרך הטבע

כשרבנו הזקן היה צריך להיחקר בימי מאסרו, היו מעבידים אותו בסירה סמבצר הכלל אל ה'טויינע-סובייט', שביניהם הפריד נהר. פעם, כששטו בסירה, רצה הרבי לקדש את הלבנה, וביקש מהשומר לעצור את הסירה לכמה געים. השומר סירב.

אמר לו הרבי: "אם ארצה, אוכל בעצמי לעצור את הסירה". ואכן, הסירה נעמדה ולא זזה. הרבי קרא את המזמור 'הללו את ה' מן השמים', אך את ברכת הלבנה לא אמר, והסירה חזרה לשוט.

כשביקש הרבי שנית מהשומר לעצור את הסירה, תבע הלה תמורה. נתן לו הרבי בוכה בכתב-ידו לאריכות ימים ולעושר. אז עצר השומר את הסירה והרבי קידש את הלבנה.

אחרי המאסר הסביר הרבי, שלא רצה לקיים מצווה על-ידי ניסים.

לדבר על ליבו ולשכנעו, ואז הסביר לו הרבי שאין הוא יכול לאכול אוכל לא-כשר.

"ואם אשיגלך אוכל כשר, תאכל?", שאל.

"אם תשיג לי ריבת-פירות טובה מאיש יהודי, ואתה בעצמך תיקחנה ממנו ותביאנה אלי – אוכל", השיב הרבי.

השר פנה אל הגביר ר' מרדכי מליעפלי, מהחסידים המפורסמים, וביקשו להכין ריבה טובה וכשרה בעבור יהודי. ליבו של ר' מרדכי אמר לו שהריבה מיועדת לרבי. בתחתית הקערה הניח פתק ובו כתב: "מיהו האוכל והיכן הוא נמצא", וחתם את שמו.

הקערה הריקה הוחזרה אליו, כשבתחתיתה מעט ריבה קרושה. ברטט הסיר החסיד את השיירים, ואכן, נמצא שם פתק קטן. בכתב-ידו של הרבי. הוא ציין את מקום הימצאו והוסיף כמה הוראות-פעולה. כך נודע לחסידים היכן כלוא הרבי, ותחי רוחם!

"הייתי רוצה לעשות לך טובה", אמר יום אחד לרבי אחד השרים, שבמרוצת ימי המאסר התרשם ממנו מאוד. "מה אוכל לעשות למענך?".

בפיו של הרבי הייתה בקשה אחת: להודיע לבני-משפחתו שהוא חי, ושהוא מקווה שהקב"ה יוציא את צדקתו לאור. אך איך מודיעים בשורה זו, בשעה שהשר אינו מכיר איש מבני-משפחתו?

"לפני שנלקחתי לכאן", אמר הרבי, "הוריתי לגיסי, ר' ישראל קאזיק, לנסוע לפטרבורג בו-במקום, ובודאי קיים את דבריי. הוא היה לבוש אז בגדים משונים, ומאחר שלא אמרת לו מה לעשות, ודאי הוא משוטט סביב אזור בית-הסוהר".

לאחר שוטטות ממושכת באזור, הבחין השר ביהודי התואם את תיאורו של הרבי. הוא עצר את מרכבתו ורמז לו לגשת אליו. "מה שמך?", שאל. הלה, מכיוון שהשתמש בתעודות לא-לו, הציג את עצמו בשם הרשום בתעודות.

"משקר אתה", הפטיר לעברו השר, והמשיך בדרכו. ר' ישראל הבין שיש דברים בגו. לאחר התייעצות עם זקני החסידים הוחלט כי יש כאן רמז לתקווה. הם הורו לו להוסיף לשוטט ברחובות העיר, אולי יודמן השר שוב למקום.

למחרת, כשביקר השר את הרבי, סיפר לו שפגש יהודי ההולם את תיאורו, אך שמו אינו ישראל קאזיק. הרבי ביקשו לנסות שנית.

הפעם, כשפגש השר ביהודי ושאלו לשמו, בא המענה: ישראל קאזיק. השר לא אמר דבר. הוא המשיך לנסוע במרכבתו, אך בקצב מואט. ר' ישראל צעד אחר העגלה עד שהגיע לבית השר, שנעלם בפתח הבית.

לפתע נפל אבטיח מבעד החלון. ר' ישראל הבין שהאבטיח מיועד בעבורו. הוא מיהר לקחתו אל זקני החסידים, ובנוכחותם נפתח האבטיח. בתוכו נמצא פתק קטן, כתוב בכתב-ידו של הרבי: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד".

שמחה אפפה את החסידים: השבח לא-ל, הרבי חי! אולם מקום הימצאו עדיין לא נודע.

בינתיים היה הרבי בצרה גדולה, בשל בעיית הכשרות. יום רדף יום והרבי כמעט לא אכל מאומה. הממונה על בית-הסוהר ניסה

איש הפלאות

הבעש"ט הזהיר את הוריו שלא לספר לו על החסידות, כדי שיגיע אליה בכוחות עצמו. המגיד ממזריטש אמר עליו כי שיקול-הדעת הראשון שלו הוא בבחינת "נבואה קטנה"

רבי שניאור-זלמן, בעל הכינוי המשפחתי 'שניאורי', המכונה 'אדמו"ר הזקן' או 'בעל התניא', נולד בעיירה ליאזונה שברוסיה הלבנה, בח"י באלול ה'תק"ה (1745). אביו, רבי ברוך, השתייך לעדת ה'נסתרים' והיה מחסידיו המסורים של הבעש"ט.

רבי שניאור-זלמן נחשב איש-פלא גם אצל חבריו הגדולים. מהסיפורים עליו עולה שהיה ילד-פלא כבר מלידתו ואפילו קודם לכן. כמה מקורות מספרים, שקודם לידתו מסר הבעש"ט להוריו הנחיות מדוקדקות בדבר הילד העתיד להיוולד, וכשנולד – הזהירים הבעש"ט להסתירו מעין-רואים ושלא לספר את 'חכמותיו', כדרכם של הורים.

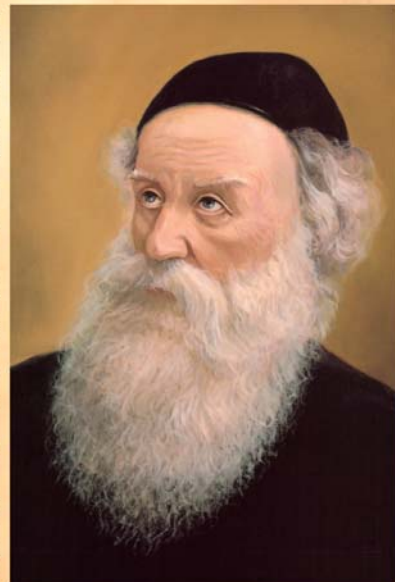
תארים מופלגים בבר-מצווה

בהיותו רך בשנים ניכרו בו כישרונות גאונים מופלאים. בגיל שמונה, לדוגמה, כתב פירוש על התנ"ך, ששילב את פירושיהם של רש"י, רבי אברהם-בן-עזרא ושל הרמב"ן, אלא שבגלל סיבה שרפו באש בהיותו בן עשר.

בפנקס קהילת ליאזונה נרשם, כי בהיותו בן חמש שנים נתקבל לאחד מאנשי ה'חברה-קדישא' של העיר. כאשר הגיע לגיל מצוות נרשם בפנקס חבר מן המניין ב'חברה-קדישא', וגדולי העיר כינו אותו בתארים מופלגים ומדהימים, תארים שגם גאונים ישישיים לא קיבלום בנקל.

מעניינת העובדה, שאביו, שהיה מחסידיו הבעש"ט, לא סיפר לו עליו. זה היה על-פי הוראתו המפורשת של הבעש"ט אשר הסביר, כי הנער שניאור-זלמן צריך להגיע אל החסידות בכוחות עצמו, ללא הכוונה (יש בזה קו מיוחד המאפיין את כל שיטת חב"ד – קו של עבודה עצמית).

אל עולם החסידות הגיע בהיותו בן שמונה-עשרה או עשרים. הוא נסע אז לעיירה מזריטש, שבה הנהיג את החסידות תלמידו של הבעש"ט וממלא מקומו – רבי דוב-בער, המכונה 'המגיד ממזריטש', והנפך במהרה לאחד מתלמידיו המובהקים.

אף שרבי שניאור-זלמן היה הצעיר שבחבורה, זכה דווקא הוא לגילויי קרבה מיוחדים במינם מצד רבו. במכתביו של המגיד ממזריטש הוא כותב עליו דברים מפליאים ומדהימים. "שיקול הדעת הראשון של תלמידי הוותיק, ר' זלמינא בעל השולחן-ערוך יח' – הוא נבואה קטנה, וכל היוצא מפיו יעשה. כי אם היה בדורו של אדמו"ר הבעש"ט זיע"א – גם כן היה מצויין", מתבטא עליו המגיד.

נשיא החסידות בליטא

לאחר פטירת המגיד ממזריטש, בשנת ה'תקל"ג (1773), נתמנה רבי שניאור-זלמן לממונה על דרכי עבודתם ורשת פעולותיהם של החסידים. כעבור שלוש שנים נוספות, באסיפה הכללית של תלמידי המגיד ממזריטש, הוחלט למנות את רבי שניאור-זלמן לנשיא החסידות במדינת ליטא.

שנה זו, ה'תקל"ו (1776), היא, ככל הנראה, גם השנה שבה החלה הנהגתו של רבי שניאור-זלמן לקבל יותר ויותר את הגוון החב"די. בשנים הבאות נתגלה כיוון זה כמיוחד במינו, ולא עבר זמן רב והכול ידעו כי בשיטת החסידות נולד ענף חדש – חסידות חב"ד.

חסידות חב"ד נהפכה מעתה למטרה העיקרית שאליה כוונו התקפותיהם של המתנגדים מזה ושל המשכילים מזה. זה היה הרקע למאסרו של הרבי, שהוליד את חג הגאולה י"ט בכסלו.

רבי שניאור זלמן הוסיף לבסס ולהרחיב את שיטת חב"ד, ואחריו המשיכו במלאכה זו ששת ממלאי מקומו, נשיא חב"ד לדורותיהם.

רבי שניאור זלמן נסתלק בכ"ד בטבת ה'תקע"ג (1813), בימי מלחמת נפוליון, וקברו שוכן בבית-העלמין היהודי בעיר האדיטש שבאוקראינה.

תפילין שבראש

כאשר רבנו הזקן בעל התניא היה בטאסר, ידעו הסוהרים והחוקרים שרצוי מאוד להימנע מלהביט בו בשעה שהניח תפילין, שכן אז היה נופל עליהם פחד נורא, וכל מי שראה עטור תפילין, לא היה מסוגל לזוז ממקומו.

כשרבנו הזקן סיפר זאת לאחר המאסר, ציין, שבכך התקיים הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ויראו ממך", שעל כך אמרו חז"ל: "אלו תפילין שבראש".

שאלוהו, מדוע אפוא כאשר אתם יהודי מינח תפילין אין הדבר מפיל פחד על הגויים?

השיב רבנו: "חז"ל דייקו בלשונם. הם לא אמרו 'תפילין שעל הראש', אלא 'תפילין שבראש'."

גדולי ישראל וצדיקי החסידות, לכל ענפיה ושבטיה, דיברו על סגולתו של ספר התניא לטעת יראת-שמים טהורה בלב האדם

לפני מאתיים ועשר שנים, בשנת תקנ"ו, יצא ממכבש הדפוס ספר קטן, שהביא אור גדול בעולם – ספר התניא. זה הספר הראשון שריכז ותמצת את עקרונותיה של שיטת החסידות, שחולל הבעל-שם-טוב. לכן נקרא הספר – 'תורה שבכתב' של תורת החסידות.

מסופר, שכאשר הביאו לראשונה את הספר אל הצדיק רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב, נטלו בחרדת-קודש ועיין בו. ופתאום קרא בהתפעלות: "איך הצליח המחבר להכניס אלוקים גדול כל-כך בספר קטן כל-כך!".

עושר רוחני

הרעיונות העיקריים והמרכזיים של ספר התניא זכו לתפוצה רחבה כל-כך, עד שכיום אין איש יודע על בעצם מקורם במשנת החסידות. הרעיונות הללו נעשו חלק בלתי-נפרד מהמחשבה היהודית-דתית בדורות האחרונים, ובדרך זו הם מחיים גם את נפשותיהם של מי שמועלים לא זכו ללמוד אפילו שורה אחת מתוך התניא.

גדולי ישראל וצדיקי החסידות, לכל ענפיה ושבטיה, דיברו על התניא בהערצה ובקדושה שקשה למצוא דוגמתן. הם דיברו על סגולתו של הספר לטעת יראת-שמים טהורה בלב האדם, ועוררו את חסידיהם ותלמידיהם לקבוע שיעור בספר זה.

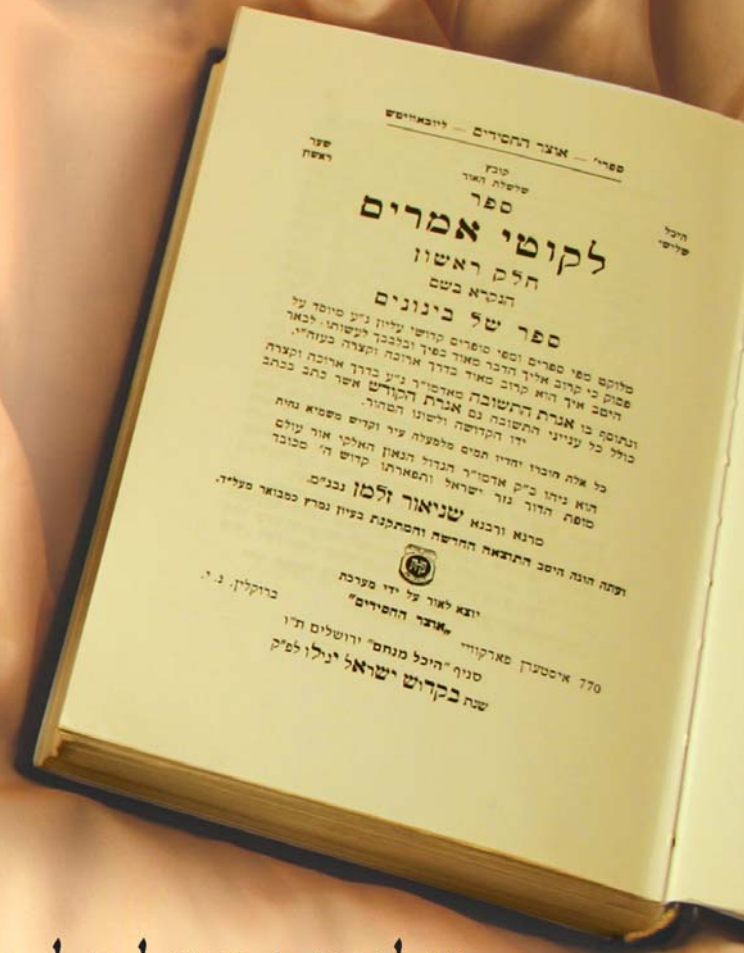
ואכן, אחת הסגולות המופלאות של הספר – שבה אפשר להיווכח בעליל – היא חידוק האמונה בלב האדם. ידוע אצל חסידים, כי מי שסובל מספקות ומפקפוקים בענייני אמונה, סגולתו ללמוד בספר התניא. אין הכרח שימצא תשובות שכליות לכל ספקותיו, אבל אמונתו תתחזק והפקפוקים ייעלמו. כי בכך כוחו הגדול של הספר – הוא מעורר את הנשמה האלוקית שבקרבנו ומלהיט את שלהבת האמונה.

דרך בטוחה וקלה

את ספר ה'תניא' כתב רבי שניאור-זלמן במשך עשרים שנה! הספר כתוב בתמציתיות עצומה, ואף-על-פי שגם אנשים רגילים יכולים להבין, טמונים בו עומקים גדולים ביותר. ספר ה'תניא' נקרא 'תורה שבכתב' של חסידות חב"ד.

בספר זה מצויים יסודותיה של תורת חב"ד ופנימיות התורה. הספר מבאר בהרחבה את מבנה נפש האדם ואת מערך הכוחות הפועל בקרבנו; הוא חודר לעומקן של בעיות פילוסופיות מקיפות, כמו

אלוקים גדול כל-כך בספר קטן כל-כך

חסידות חב"ד על רגל אחת

עבודה עצמית

עיקרון היסוד של חסידות חב"ד הוא העבודה העצמית. הדוככותו של האדם והתעלותו מדרגה לדרגה צריכה לבוא על-ידי עבודתו-שלו. ההתקשרות אל הרבי – הצדיק – אינה יכולה לבוא במקום העבודה האישית, אלא רק לסייע לה. בדרך זו מגיע האדם להישגים אמיתיים, פנימיים ובלתי-תלויים בנסיבות חיצוניות כלשהן.

מוח שליט על הלב

האדם ניהן ביכולת להשליט את השכל על שאר כוחות הנפש. השכל הוא המוליד את הרגשות על-ידי התבוננות. אם האדם מוצא את עצמו נגרר אחר רצונותיו ותאוותיו, בניגוד לשכלו – הרי זה משום שלא הפעיל את שכלו כראוי. חסידות חב"ד מפתחת את סגויית התבוננות' ומדריכה את האדם להשליט את מוחו על ליבו.

לא דיי באמונה לבדה

האמונה היא היסוד של עבודת-ה', אבל לא דיי בה. מי שאינו משתדל להגיע להבנה שכלית של הדברים, עבודתו את בוראו לוקה בחסר. מחובתו של האדם לקיים את הנאמר "דע את אלוקי אביך", ואז יזכה להמשכו של הכתוב – "ועבדו בלבב שלם". כשאדם משתדל להבין את מציאות ה', את האחדות האלוקית שבבריאה, את מהות ושורש הנשמה, את תוכן הפנימי של התורה והמצוות – עבוד את ה' בצורה שלמה הרבה יותר.

אור דוחה חושך

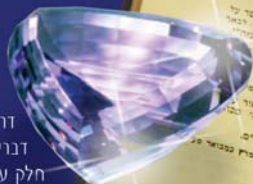
חסידות חב"ד דבקה בכלל "מעט אור דוחה הרבה חושך". הדרך להילחם בדברים שליליים – הן מידות רעות ותכונות שליליות בנפש, הן תופעות שליליות חיצוניות – היא על-ידי אור. במקום להתפלש בדברים השליליים ולעסוק בהדגשת השלילה שבהם, מוטב להבליט את הדברים החיוביים והאמיתיים, וחזקה על האור של הקדושה שידיחה מאליה את החושך.

הפצת המעיינות

חסידות חב"ד אימצה את הציווי שמסר המלך המשיח לבעל-שם-טוב (בעליות הנשמה הידועה): "פוצו מעיינותיך חוצה". היא רואה חובה לעצמה שלא להצמצם בד' אמותיה, אלא להביא את אור החסידות לכל יהודי. פעילות זו משתלבת גם-כן בדגש הגדול ששמה החסידות על אהבת-ישראל ועל אחדות העם.

היהלום הנדיר ובן-המלך

דרכו של המגיד ממזריטש הייתה לומר דברי חסידות ברבים. ובי פינתם מקורץ חלק עליו וסבר, כי דברים רמים ונישאים כאלה אין לאומרו לפני כל אדם. פעם אחת מצא רבי פינתס ברוחב כמה דפים כתובים, וכשהיריס נוכח כי כתובים עליהם דברי-תורתו של המגיד. חשב הצדיק בליבו: הנה, זו התוצאה של חוסר זהירות בדברים נעלים כאלה.

ראה זאת רבי שניאור-זלמן מלאדי, והשמיע באוזני רבי פינתס משל:

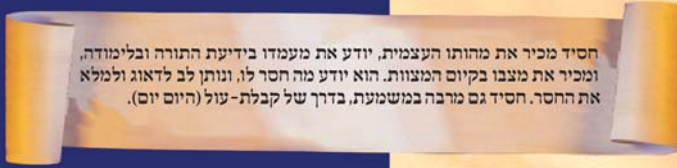
בן מלך חלה, והרופאים נלאו למצוא מזור למחלתו. לבסוף אמרו, שיש אבן יקרה ונדירה, שאם יכתשוה לבאקה וישקו ממנה את בן-המלך – יחלים. החלו הכול לחפש אחר האבן, ונתברר שזו האבן המפארת את בתו המלך, שאין כמותה בכתיב כל המלכים. חסו השרים על הכתר, ובפרט שמחלת הבן החמירה עד שהיה ספק אם יוכל לבלוע את התרופה.

באו ושאלו את פי המלך. אמר המלך: יקר הוא הכתר, ויקרה היא האבן המפארת אותו, אבל כל זה הוא כאין וכאפס לעומת ערוך של בן-המלך. כדאי לנתוש את האבן אפילו על הספק – אולי טיפה אחת תיכנס ותציל.

סיים רבי שניאור-זלמן: יקרים הם דברי החסידות, שמקורם בכתיב; אבל כאשר עם-ישראל בסכנה, צריך לשפוך את דברי החסידות – אולי טיפה אחת תיכנס ותושיע.

היחס בין הבורא לעולם, בריאת יש מאין, אחדות ה', מטרת התורה והמצוות וכדומה, והוא סולל לפני האדם דרך בטוחה וקלה להגיע לדרגות נעלות ולעבוד את ה' כראוי.

ספר התניא תורגם לשפות רבות. הרבי מליובאוויטש קרא להדפיסו בכל מקום שיש בו חיים יהודים, להשאיר לתושבי המקום עותקים ממנו ולייסד במקום שיעור ב'תניא'. בעקבות זאת מגיע מספר המהדורות של ספר התניא ליותר מחמשת אלפים.

חסיד מכיר את מהותו העצמית, יודע את מעמדו בידעת התורה ובלימודה, ומכיר את מעצבו בקיום המצוות. הוא יודע מה חסר לו, ונותן לב לדאוג ולמלא את החסר. חסיד גם מרבה במשמעות, בדרך של קבלת-עול (היום יום).

החג של כולנו

תורת החסידות לא נועדה לחסידים בלבד. האור הגדול הזה נועד לכל עם-ישראל, ועל-כן י"ט בכסלו הוא חגו של כלי'הודי

מי זוכר היום שלפני מאתיים שנה ניטש מאבק עז וסוער על היחס לתנועת החסידות? מי יכול להעלות על הדעת, שדמויות נערצות כמו הבעל-שם-טוב, המגיד ממזריטש, בעל התניא, רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב, היו נתונות להתקפות עזות? מי מסוגל להבין שאבני-יסוד בעולמה של היהדות, כמו התקשרות לצדיק, תפילה בהתלהבות, שירה ושמחה, קירוב יהודים פשוטים - היו שנויות במחלוקת?

איננו יכולים להבין זאת, והדברים נראים לנו זרים ורחוקים, מסיבה אחת ויחידה - כי החסידות ניצחה ונהפכה לנחלת הכלל. לא זו בלבד שהוכרה זכותה להתקיים ולפעול, אלא שנכדיהם של מתנגדיה אימצו בחום רבים מרעיונותיה ומדרכיה. אין רב ודרשן שאינו משתמש בפניני המחשבה והסיפור של החסידות. אין שולחן שבת שאין שרים בו מניגונייה של החסידות. אין בית-מדרש שספרי גדולי החסידות אינם תופסים מקום של כבוד בארון הספרים שלו.

להמשיך, לא להפסיק

אם כולנו נהנים כל-כך מאורה ומרעיונותיה של החסידות, עלינו להעריך ולייקר את היום הגדול, חג-הגאולה י"ט בכסלו. זה יום מרכזי בניצחונה של החסידות, והוא נתן לה למעשה את האור הירוק לפרוץ ולחדור לכל פינה בהוויה היהודית.

רבנו הזקן, רבי שניאור-זלמן, בעל התניא והשולחן-ערוך, לא ראה במאסרו צרה אישית או תנועתית, וכמו-כן גאולתו לא נתפסה אצלו כגאולה פרטית. לאחר ששוחזר ממאסרו סיפר, שבהיותו בכלא נתגלו אליו רבו המגיד ממזריטש והבעש"ט. הוא שאל אותם מדוע נתחייב בעונש המאסר ומה רוצים ממנו. ענו לו מייסדי החסידות, שהתעורר עליו קטרוג חמור למעלה, על שהוא מפיץ ומגלה את מעיינותיה הכמוסים של החסידות. שאל אותם הרבי אם עליו לחדול מהפצת החסידות. השיבו לו: מכיוון שהתחלת, אל תפסיק, ואדרבה, הפיץ עוד.

ואכן, קל לראות את ההבדל בין התקופה ש'לפני פטרבורג' לתקופה ש'לאחר פטרבורג'. מאמרי החסידות של בעל התניא השתנו שינוי מהותי בין שתי התקופות: קודם המאסר היו מאמריו קצרים ומתומצתים, אולם אחרי השחרור החל לומר מאמרים ארוכים ומוסברים, ובכך איפשר לחוגים רחבים יותר להבין את דברי החסידות.

חסיד נקרא גם מי שהתחיל לעסוק בחסידות, אף שטרם הגיע למעלת ומדרגת חסיד. מאחר שרצונו בכך, הוא כבר נקרא עכשיו בשם חסיד (רבי מנחם-מנדל מוקוצק).

כך קרה, שדווקא המאסר, שביקש להכריע את החסידות, נהפך לנקודת-מפנה חיובית ולמנוף בהפצת החסידות. דווקא לאחר המאסר זכתה החסידות בכלל להתעצמות אדירה, ומכאן החלה השפעתה להגיע לכל חוגי העם היהודי.

צימאון ל'פנימיות'

חג-הגאולה י"ט בכסלו הוא חג הניצחון במאבק איתנים שהתחולל בעולמות עליונים, בשאלה אם מותר וראוי להפיץ את האור המופלא של החסידות. שחרורו של הרבי מבטא את ניצחונה של דרכו, ומכאן ואילך קיבלה דרכו זו אישור משמים להוסיף ולהתפתח.

בעל התניא אמר פעמים רבות, שלא בא לייסד תנועה או 'מפלגה', אלא לגלות גילוי אור לכל עם-ישראל. תורת החסידות בכלל ותורת חסידות חב"ד בפרט לא נועדו לחסידים בלבד. האור הגדול הזה נועד לכל עם-ישראל, והוא אכן מגיע לכל שכבות העם ומרווה נפשות צמאות.

ספר התניא, המכונה 'תורה שבכתב' של החסידות, נלמד היום בכל הישיבות ובכל בתי-המדרש. מאמרי החסידות המבארים את רעיונותיו של התניא נחטפים בשקיקה בידי המוני יהודים, מכל החוגים והשכבות. הצימאון הגדול ל'פנימיות' מוצא רוויה באור החסידות.

על-כן זה החג של כולנו. הבה נשמח, נודה לה' על חסדיו, ונקבל החלטות טובות ללמוד את תורת החסידות וללכת בדרכיה.

לטעום מאור החסידות

רבים אינם מעלים על דעתם איזה אור מופלא ימצאו בתורת החסידות. חשוב להעביר אליהם את תחושת המתקוות והעושר הרוחני הטמונים בתורת החסידות

רבים בימינו צמאים לתוכן ולמשמעות בחייהם. המונים מחפשים זאת במחוזות רחוקים. יש הנודדים להודו ולמזרח הרחוק, אחרים מתעניינים בשיטות מיסטיות שונות ומשונות, ויש שמצטרפים לכיתות מזודות. הצד השווה שבכולם, שאין הם מעלים על דעתם שמבקשם מצוי קרוב כל-כך – ביהדות.

אנו עומדים ומביטים בהם בכאב וברחמים. כמה חבל על שנות הנודים הצפויים להם ועל לבטי-הנפש הקשים. כמה חבל על מי שיתייאשו או ייתקעו אי-שם במקומות זרים, לו אך יכולנו לשכנעם להביט תחילה אל צור-מחצבתם, היו חוסכים מעצמם הרבה סבל וייסורים והיו זוכים לאושר ולשמחה שהיהדות יכולה להעניק.

נחלתו של כל יהודי

תחושה זו מתעצמת עוד יותר בלב כל מי שזכו לאור החסידות. אנו רואים יהודים, ביניהם שומרי תורה ומצוות, שמתלבטים בשאלות עיוניות, שמבקשים דרך בעבודת-ה', שצמאים לשמחה ולאור חסידי, ואין הם יודעים שמשאת-נפשם קרובה כל-כך – בחסידות.

קשת בהירה

סיפור רבי ישראל מרוז'ין: בכל ימי מאסרו של רבי שניאור-זלמן מלאדי, בעל התניא, היה אבי (רבי שלום מפרוהביטש) עושה פעולות שונות בעולמות העליונים. שבזכותן יצא הרבי לחירות.

בי"ט בכסלו קם אבי בנוקר וראה קשת בענן. אמר: כתוב בזוהר, שכשיבוא המשיח תראה הקשת בענן בגוונים בהירים, והיום אני רואה גוונים בהירים בקשת ומשיח עדיין לא בא. אין זאת אלא שהרב יצא לחירות.

ואכן, כעבור זמן באו והודיעו שביום זה י"ט כסלו, נשתחרר בעל התניא ממאסרו.

שיח צדיקים

כאשר באו לאסור את רבי שניאור-זלמן מלאדי, בעל ה'תניא', הורה לשלוח סיד שליח לרבי לוי-יצחק מברדיצ'ב ולמסור לו 'פדיון-נפש'. השליח יצא בבהילות, ומתוך כך שכח לשאול לשם אימו של הרבי (פרט חיוני בבקשת ברכה וחפילה).

כשהגיע לרבי לוי-יצחק וסיפר לו על המאסר, נפל הצדיק על הארץ וזעק זעקה גדולה ומרה. אחר-כך שאל לשמו של הרבי, והתנצל השליח ששכח לברר זאת. פתח הצדיק חומש בראשית, שהיה מונח על שולחנו, ונפתח הספר בפסוק: "וירא יעקב כי יש שבר במצרים". אמר רבי לוי-יצחק: "שבר – ראשי-חיבות: שניאור בן רבקה", ואך כיוון לאמת.

הסביר הגאון רבי משה-דובער ריבקין, ראש ישיבת 'תורה ודעת' בניו-יורק, כי כשם שיעקב ראה ברוח-קודשו, שדווקא במצרים יש 'שבר', כך גילו לרבי לוי-יצחק שדווקא על-ידי המאסר תבוא התגלות גדולה של פנימיות התורה.

יש סוגיות בגמרא שמלמדים ילדים בני תשע ויש סוגיות חמורות שאפילו תלמידי-חכמים מתקשים בהן.

ספר ה'תניא' ומאות הכרכים בתורת החסידות שמתבססים עליו שופכים אור חדש על כל תחום בתורה ובחיי האדם היהודי. דברי החסידות מאירים את נשמת האדם, מסלקים את הספקות, נוסכים שמחה ואופטימיות וממלאים את הנפש במאגרים בלתי-נדלים של חיות ומרץ.

נדרשת רק החלטה טובה – לגשת אל הבאר ולשאוב מלוא חופניים.

הבעל-שם-טוב, מייסד החסידות, בא לעולם כדי לגלות את אור החסידות לכל אדם מישראל. הוא לא בא להקים 'תנועה', אלא להעניק לכל יהודי תוספת אור וחיות בחייו בכלל ובעבודת-ה' בפרט.

מייסד חסידות חב"ד, רבי שניאור-זלמן מלאדי, הכריז כי החסידות אינה 'מפלגה', אלא היא נחלתו של כל יהודי. היא מיועדת לכל יהודי וצריכה להילמד על-ידי כל יהודי, יהיה מי שיהיה ותהיה השתייכותו החברתית, התנועתית והעדתית אשר תהיה.

רבים אינם מסוגלים לשער איזה אור מופלא הם עשויים למצוא בתורת החסידות. אתה שומע אותם מתנצלים שאין להם פנאי, שעדיין לא מילאו כרסם בש"ס ופוסקים, שהם 'אינם ראויים' ללימוד תורה קדושה זו, ועוד תירוצים. ואתה חושב בליבך, איך אפשר להעביר לכל אלה את תחושת המתקוות והעושר הרוחני הטמונים בתורת החסידות?

נדרשת החלטה טובה

מסופר על בעל ה'תניא', שכאשר ביקר באחד המקומות שאור החסידות טרם הגיע אליהם, סבבוהו רבים בשאלות ובקושיות. הוא עלה על הבימה והכריז בקול רם ומתוך ניגון: "טעמו וראו כי טוב ה' – טעמו ותראו שה' הוא טוב!". אמירה זו גרמה שעשרות אברכים מבקשי-ה' הלכו אחריו.

כדי ללמוד חסידות אין צורך בשום הכנות והקדמות. מובן שכל חלק בתורה יש ללמדה בסדר ובהדרגה. יש נושאים קלים, שכל אדם יכול ללמוד ולהבין, ויש סוגיות עמוקות, שכדי להבין נדרשים לידיעה רחבה בנגלה ובנסתר. כך הדבר בכל תחום –

מהי החסידות?

החסידות שופכת אור חדש על התורה ומחיה את מצוותיה. בדורות האחרונים אי-אפשר להגיע לשלמות בתורה ובעבודת ה' בלי אורה המיוחד והחיות שהיא מעניקה

מאז הופעתה של החסידות נשאלת השאלה, מה חידשה החסידות? מצד אחד, החסידות לא חידשה דבר. התורה היא אותה תורה; המצוות - אותן מצוות. גם שינויי המנהגים וכדומה מבוססים על מקורות קדמונים. מצד שני, החסידות הוללה מהפכה אמיתית. היא החדירה רוח חדשה ורעננה בחיי היהדות, עד שגם מי שבמוצהר אינם חסידים מושפעים בפועל מרוח החסידות.

באגרת שכתב כ"ק אדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש (רבי שלום-דובער, האדמו"ר החמישי), לרגל חג-הגאולה י"ט בכסלו, הוא מסביר בשתי מילים את מהותה של החסידות. הוא כותב, כי ביום הזה, י"ט בכסלו, שמסמל את פריצת דרכה של החסידות - "אור וחיות נפשנו ניתן לנו". שתי המילים הללו, 'אור' ו'חיות', ממצות את בשורתה של החסידות.

בין חושך לאור

מה ההבדל בין חדר חושך לחדר מואר? מבחינת החפצים והעצמים שבחדר, אין שום הבדל. האור אינו מביא שום פריט חדש ואינו מוסיף מאומה על מה שהיה בחדר קודם לכן. ומצד שני, איזה הבדל יש בין חדר שבו שוררת עלטה לחדר מואר! בחדר חושך מאבדים החפצים ממשמעותם; קשה לעמוד על ערכם האמיתי; ובמקום לעשות בהם שימוש מועיל - עלול לקרות שהאדם ייתקל בהם וייחבל. זה ההבדל בין חושך לאור.

אף בחיות כך. רוח-החיים אינה מוסיפה מאומה על מציאות הגוף. אותם איברים ואותם גידים, אבל איזה הבדל! אותו אוסף של איברים וגידים יכול להיות מוטל כאבן דוממת, נטולת ערך וחשיבות; והוא יכול להיות יצור חי, תוסס, מלא עליצות וחיות. הכול בזכות אותו דבר בלתי-מוגדר - חיות.

שני המושגים הללו, 'אור' ו'חיות', ממחישים כיצד אפשר לשנות את פני הדברים מן הקצה אל הקצה, וזאת מבלי להוסיף דבר על עצם מהותם. אותו דבר עצמו יכול להיות מואר וחי, והוא יכול להיות אפל ונטול חיות.

אי-אפשר בלעדיו

החסידות, במהותה האמיתית, היא 'אור' והיא 'חיות'. ההגדרה הממצה ביותר שלה היא - פנימיות התורה, נשמת התורה. היא שופכת אור חדש על התורה ומחיה את מצוותיה. התורה היא אותה תורה והמצוות אותן מצוות, אבל על-ידי החסידות הן מתחילות להאיר ולחיות. וכפי שקרה בפועל, שבזכות גילוי אור החסידות החלו יהודים לחוש לגמרי אחרת את התורה, ולקיים בחום, בשמחה וברעננות את מצוותיה. השגרה וההרגל פינו את מקומם לגל של חיות פנימית שמילא את חיי היהדות.

אף תורת החסידות נשאת בחובה אותו היבט של דבר והיפוכו. כל מי שניסה ללמוד אי-פעם את תורת החסידות נוכח, שייסודותיה נעוצים בתלמוד, במדרשים, בספרי החקירה, הקבלה וכו' - כאילו הכול כבר נאמר ונכתב. ועם זאת, הגישה וצורת הסברת הדברים מגישות עולם חדש לגמרי - מעמקים אחרים, בהירות אחרת, חשיפת הקשר שבין הדברים. כל סוגיה מקבלת מימד אחר לאור ביאוריה של פנימיות התורה. היא פשוט מאירה ומחיה את התורה, עד שהדברים נראים באור אחר לגמרי.

ומה היה קודם החסידות, האם התהלכו אז באפלה?

באותה מידה אפשר לשאול מה היה קודם שנכתבה הגמרא ובטרם נתחברה המשנה. ברור, שאז ידעו להפיק מתוך פסוקי התורה את כל הפרטים המפורטים במשנה ובגמרא. גם קודם החסידות, בדורות הראשונים, ראו יהודים בתורה ובמצוות עצמן את האור ואת הפנימיות. אך בדורות האחרונים, לאחר שמן השמים גילו את תורת החסידות - שוב אי-אפשר להגיע לשלמות בתורה ובעבודת ה' בלי אורה המיוחד והחיות שהיא מעניקה.

האוצר היקר

פעם אחת נשאל בעל התניא, מדוע לא נתגלתה תורת החסידות בדורות הראשונים. השיב על כך במשל למלך שהיה לו אוצר יקר כל-כך, עד שחשש להראותו לשריו, מפני

שבעה רועים, שבעה מעיינות

שבעה רועים קמו לחסידות חב"ד. כל אחד ואחד מהם הרחיב ופיתח יותר את ענייני החסידות. הנשיא השביעי, הרבי מליובאוויטש, הביא את אור החסידות להרחבה ולהעמקה שאין להן אחר

רבי ישראל בעל-שם טוב ייסד את החסידות והחל לגלות את אורה המיוחד. תלמידו, המגיד ממזריטש, מילא את מקומו אחריו, והוסיף נדבכים למעיני החסידות. תלמידו הצעיר של המגיד, רבי שניאור-זלמן מלאדי, ייסד את חסידות חב"ד, שבה בא אור החסידות בלבושי הבנה והשגה, מתוך הסבר רחב ועמוק.

יש להם הבנה בטיבו של האוצר. מה עשה המלך, הראהו לעבדיו הפשוטים. הם אינם מבינים את יוקר האוצר, ולכן הם יכולים לראותו.

רבות מדובר בספרות החסידית על כך שתורה מופלאה זו הייתה גנוזה ונסתרת אלפי שנים, ונתגלתה דווקא בדורות האחרונים, הירודים כל-כך. ומסתבר, שדווקא משום שהדורות ירדו בדרגתם, לא הייתה ברירה אלא לגלות להם את הכוח המופלא של החסידות, שבאמצעותו יתמודדו בבחשכה הרוחנית הגוברת.

חובה ללמוד

יש עוד הסבר לגילוי אור החסידות דווקא בדורות האחרונים. מסופר, שהבעש"ט ערך פעם עליית נשמה והגיע עד היכלו של המשיח. שאלו הבעש"ט: "אימתי קאתי מר?" (=מתי יבוא מר?), והשיבו המשיח: "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה". כלומר, גילוי תורת החסידות הוא בבחינת הכנה לביאת המשיח.

בשנים שעברו, כשהגאולה עדיין הייתה רחוקה, לא היה הכרח בגילוי החסידות. אבל כשאנו נמצאים ב'עקבתא דמשיחא' וקרובים כל-כך לגאולה, חייבים אנו ללמוד את מעיינות החסידות ולטעום באמצעותה מהשפע העילאי שיתגלה לעתיד-לבוא, שכן כך אנו מכינים את עצמנו לקראת הגאולה.

ועל-כן, בזמן הזה, לימוד תורת החסידות הוא חובה המוטלת על כל יהודי, ובאמצעותה אפשר להגיע לשלמות בעבודת הבורא, בלימוד התורה ובחיי תורה ומצוות מתוך שמחה וחיות.

פנימיות התורה מוכיחה חיות בגליא שבתורה. כאשר אדם לומד הלכה, והוא יודע שילמוד הלכה זו עצמה לאחר מאה ועשרים שנה בגן-עדן - ידיעה זו מוציאה בו להבה (אדמו"ר ה'צמח-צדק').

יום יבוא נבין

שאלו פעם את אדמו"ר ה'צמח-צדק: לשם מה עלינו להתייגע בלימוד תורת החסידות, והרי עוד מעט יבוא משיח, ואז "נולם ידעו אותנו"?

השיב ה'צמח-צדק: "הדבר דומה לאדם ששומד מאחורי הכותל ומקשיב לדברים הנאמרים בתוך החדר. הוא מצליח לקלוט רק את כללות השיחה, מלה פה מלה שם. אבל אחר-כך, כשיספרו לו את פרטי השיחה, יזכור במה שמעו ויאמר: אה! אה! עכשיו אני מבין מה שמעתי קודם. כך יהיה כשיבוא משיח: אלה שלמדו חסידות, יאמרו אה! אה! זה מה שלמדנו בזמן הגלות."

קונטרס מודפס, ובו הדברים הערוכים והמסודרים, נדפס באלפי עותקים ונחטף ללחמניות טריות על-ידי המוני החסידים, ובהם מי שלא זכו להשתתף ב'התוועדות'. בתום שנה יתברר שקונטרסים אלה מרכיבים ארבעה כרכים גדושים.

לצד השיחות וההתוועדויות, הרבי גם כתב הרבה. בעיקר איגרות לפונים אלה. האיגרות האלה עוסקות במגוון עצום של עניינים – ענייני תורה והלכה, חסידות ודרש, עצה והדרכה, ענייני ציבור והנהגה. כמו-כן נתגלו רשימות שרשם לעצמו, ומקצתן נערכו ויצאו-לאור בשנים האחרונות. זה אוצר בלום של חידושי תורה וחסידות, הגות ומחשבה.

מאות כרכים

סדרת 'לקוטי שיחות' של הרבי מונה שלושים ותשעה כרכים. לצידם הופיעו עשרות כרכים ממאמרי החסידות השמיעי, ולמעלה ממאה כרכים של שיחות. עשרות כרכים נוספים עדיין ממתנינים להוצאתם לאור. האיגרות שנרדפו עד כה ממלאות עשרים ושישה כרכים.

ספריו של הרבי נמצאים כיום בכל בית-מדרש ובכל בית יהודי, ושום מחבר ספר בתחומי היהדות אינו יכול להתעלם מחידושי המקוריים. צוותים של תלמידי-חכמים במכוני ברחבי תבל עוסקים בריכוז ובסידור אוצר תורתו של הרבי, וכך יוצאים-לאור עשרות ספרים המגישים את תפיסתו של הרבי בעניינים מגוונים.

דרכו המיוחדת של הרבי פותחת צוהר חדש להבנת התורה ומגלה את המעמקים שבה. ביאוריו בתורת החסידות מאפשרים הבנה מעמיקה ובהירה בתורת קודמיו. הסוגיות הסבוכות והמופשטות ביותר מוסברות על-ידו בדרך מופלאה.

כך מתגלה יותר ויותר אורה של החסידות, פנימיות התורה, שהיא הכנה וטעימה מהאור הפנימי הגדול שיתגלה על-ידי משיח-צדקנו, בגאולה האמיתית והשלמה, בקרוב ממש.

שבעה רועים קמו לחסידות חב"ד. כל אחד ואחד מהם הרחיב ופיתח יותר את ענייני החסידות. כל אחד ואחד מהם העשיר את עולמנו בעשרות כרכים של דברי חסידות (לצד חידושי בחלק הנגלה שבתורה). אך דומה שנשיאה השביעי, "ק"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל שניאורסון, הרבי מליובאוויטש, הביא את אור החסידות להרחבה ולהעמקה שאין להן אחורע.

את רוב תורתו גילה הרבי במסגרת 'התוועדויות', אותן התכנסויות תורניות שהיו נערכות בבית-מדרשו בשבתות, בימים-טובים ובתאריכים מיוחדים.

ההתוועדות

שבת בצרהים. זה עתה נסתיימה התפילה בבית-מדרשו של הרבי. אך אלפי הנוכחים אינם פונים לבתיהם לסעוד את סעודת השבת. הם ממחרים לתפוס מקומות טובים באולם הגדול. בעוד שעה קלה תתחיל ה'התוועדות'.

'התוועדות' היא מושג מיוחד בעולמה של חסידות חב"ד. מין שילוב של דברי תורה וחסידות, הגות ומחשבה, עם הפסקות לשירה ולאמירת 'לחיים' עם הרבי. החסידים מצפים להתוועדות בכליון-עיניים, כי היא מזמנת להם חוויה רוחנית אדירה ומרתקת.

הרבי נכנס ותופס את מקומו במרכז השולחן. הוא מקדש על היין והקהל פותח בשירה. ואז, באחת, משתררת באולם דממה מוחלטת והרבי מתחיל לדבר. הוא מדבר בנועם, בשטף, בלי שום סממנים רטוריים, אך הקהל מרותק לדבריו, שתמיד הם מרתקים, מחדשים ומחממים את הלבבות.

'התוועדות' כזאת יכולה להימשך שש וארבע שעות, ובחגים גם שבע ושמונה שעות. הרבי חובק בדבריו עולם ומלואו - הסברים בפרשת השבוע, חידושים הלכתיים, מעמקים חדשים בסוגיות סבוכות בנגלה ובנסתר, התייחסות אקטואלית לשאלות שעל הפרק, והצבת יעדים חדשים לפעילות שליחיו וכלל חסידיו.

מיד בצאת השבת מתיישב צוות ה'חוזרים' לעבודתו. אלה חסידים בעלי זיכרון מושלם והבנה מעמיקה, המשחזרים ומעלים על הכתב את הדברים שנאמרו ב'התוועדות'. הרישימה מוכנסת אל הרבי, והוא מגיה את הדברים, מוסיף עליהם וגם מציין מקורות לדבריו.

